

AKHENK

FİKİR
KÜLTÜR
EDEBİYAT
DERGİSİ

Yıl:2005 / Eylül

Sayı : 17

ISSN : 1308-3732

Bir Abidenin Anatomisi
Mehmet Akif Ersoy
Bahri Akcoral

www.ahenkdergisi.com

AHENK 17.SAYI DİZİN

17. SAYI

EYLÜL 2005

- Karaçorlu, Mehmet Sait, Editör'den, **Harmanyeri**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 4
- İskender Artunç, (Şiir), **Efkar**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 5
- Karaçorlu, Mehmet Sait, Mesnevi Dersleri, **Gam Ve Keder**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 6
- Pekin Süleyman, (Şiir) **Yorgun Yapraklar**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 7
- Yüksel Coşkun, Cuma Mektubu, **Daussıla**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 8,9
- Demircan Behlül Nuri, (Şiir), **Gelsin**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 9
- Akçoral Bahri, **Bir Abidenin Anatomisi**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 10,11,12,13
- Hocaoğlu M. Cahid, **Divan**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 14,15
- Kutlu Dilruba, (Şiir) **Rahmet**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 16
- Yenilmez Gülay, (Gezi Yazıları), **Cennet Cehennem Çukuru**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 17
- Çetin Meriç, (Şiir) **Uyan Baba**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 18
- Yüksel Coşkun, Hikaye, **Bir Garip Ölmüş Diyeler**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 19,20
- Geçkin Hayrettin, (Şiir), **Üçlükler**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 21
- Bostan Hayri, **Cezaevi İzlenimleri(2)**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 22
- Divli Feyzullah, **Deve İle Fare**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 23
- Gagavuz Atilla, **Kendini Seven**, Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 24,25
- Laedri, Masallar, **Tecelli**, (Şiir) Eylül 2005, Sayı: 17, Sayfa: 25,26

ÂHENK

FİKİR KÜLTÜR EDEBİYAT DERGİSİ

SAYI 17 EYLÜL 2005

ÂHENK

FİKİR KÜLTÜR
EDEBİYAT DERGİSİ

SAHİBİ

AHENK AJANS İLETİŞİM
VE BİLİŞİM HİZMETLERİ

EDİTÖR

M. SAİT KARAÇORLU

YAYIN KURULU

- * M.S.Karaçorlu
- * Bicahi Esgici
- * Atilla Gagavuz
- * Bahri Akçoral
- * Coşkun Yüksel

İDARE YERİ

Yahyakaptan Mahallesi F46

D:27 K:6 İzmit

İLETİŞİM

0 262 311 54 58

editor@ahenkdergisi.com

DİZGİ-MİZANPAJ

Âhenk Ajans

BASKI

.....

Bu sayıda;

Karaçorlu, .M. Salt, Editör'den, Harmanyeri,.....	4
İskender Artunç, (Şiir), Efkar,	5
Karaçorlu, M.Salt, Gam Ve Keder,	6
Peşin Süleyman, (Şiir) Yorgun Yapraklar,	7
Yüksel Coşkun, Cuma Mektubu, Daussıla,	8,9
Demircan Beñlül Nuri, (Şiir), Gelsin,	9
Akçoral B., Bir Abidenin Anatomisi, ...	10,11,12,13
Hocaoğlu M. Cañid, Divan,	14,15
Kutlu Dilruba, (Şiir) Rañmet,	16
Yenilmez Gülay, Cennet Ceñennem Çukuru,	17
Çetin Meriç, (Şiir) Uyan Baba,	18
Yüksel Coşkun, Bir Garip Ölmüş Diyeler,.....	19,20
Geçkin Hayrettin, (Şiir), Üçlükler,	21
Bostan Hayri, Cezaevi İzlenimleri(2),	22
Divli Feyzullañ, Deve İle Fare,	23
Gagavuz Atilla, Kendini Seven,	24,25
Laedri, Masallar, Tecelli, (Şiir)	25,26

harman yeri.....

Halk türkülerimizin bazılarında müthiş bir derinlik bulursunuz. “Harman yeri sürseler / Yerine gül ekseler” diyor bir tanesi. Köy için harman yeri, bütün çaba ve emeklerin toplandığı, bir yaz boyu devam eden didinmenin sonuçlarının alınacağı yerdir. Ama aşığın gözü bunların hiç birini görmez. Bir başka şairin “Bu âleme güzel sevmeye geldik, ekmek yemeye değil” demesine benzer bir tutum içindedir. Harman yerini boş verin, harman işleriyle uğraşmayı da bırakın, yerine gül ekin diyor. Devamında da ekilmiş gülleri sevgiliye sunacağını ayrıca belirtiyor.

Ekonomik değerlerin tümünü insanın fayda arayışı olarak tanımlarsak, karşısına, sanatsal ve kültürel çabaların tümünü, insanın güzellik arayışı olarak koyabiliriz. Fayda yerine güzeli tercih etmenin temelinde “tokluk” olduğu savı çok doğru gibi görünmüyor. Klasik romanların en önemlilerinden olan “Vadim O Kadar Yeşildi Ki” adıyla tabiat ve çevreyi çağrıştırıyor olsa bile aslında maden işçilerinin hikâyesini anlatır. Fakirlikten, açlıktan, acıdan, savaşımlardan, kıtlıklardan, sayısız roman, şiir, resim, öykü üretilmiştir.

İçinde yaşadığımız hayatın mutlulukları kadar acıları da olağanüstü. Bu olağanüstülüklerin yine olağanüstü kültür ve sanat ürünlerine dönüşmesi gerekiyor. Bir taraftan şiirler, öyküler, resimler, yontular, ebrular, çiniler, hatlar, besteler, romanlar üretmeliyiz. Mutluluklarımızı ve acılarımızı ölümsüz anıtlara gömmeli, yok olup gitmesine izin vermemeliyiz. Bir taraftan bütün bunları üretip değerlendirebilecek platformlar oluşturmalı, değerlendirebilmeliyiz.

Bu iki yönüyle sanat ve kültür hayatımızda daha çok yer alacak. Sonucu bakımından sanat güzelin arayışı olduğu için hayatımız daha güzelleşecektir.

Yoksa sadece yakın ve somut varlıkların arayışı içinde kalır, kültürün sadece yönetmekle var olabileceği yanılgısına düşeriz.

Bütün bunların omurgasına “değerlendirebilmek” kavramını oturtmak yanlış olmaz. Çünkü değer verilen şey çoğalır, üretimi artar. Üretimi arttıkça, niteliği de artacaktır.

Hazreti Mevlana da öyle diyor. “Buğday bir yıl altın bahasına bir yıl toprak bahasınadır. Bir sanat bazen çok rağbet görür, bazen hiç mesabesindedir. Bir şeyin değerini ona duyulan aşk tayin eder.”

Dergimizde ki ürünleri, son eklenenleri “yeni” tanımıyla sunuyoruz. Diğerlerini arşiv bölümünde bulabileceksiniz.

Sağlık ve esenlik dileklerimizize.

Editör

Efkâr

*Kaf dağı kadar efkâr basmışsa sanki kurşun
Duman ovaya iner tepeler şöyle dursun
Perilerin sarayı cadılara kalmışsa
Ne hedef daha yakın ne yollar daha kısa*

*Zindanı kaplamışsa küfle karışık yosun
Bırakın da bu mahkûm artık biraz uyusun
Nilüfer nasıl kokar, nasıl akar durgun su
Defter yapraklarından bir tutam gül kurusu*

*Alıp geri getirse çekip giden yılları
Küreyecek kim var ki yığılı duran karı
Bir çift gürbüz tosun mu sabanımı çekecek
Neye yarar ki artık açılsa bin bir çiçek*

*Günüşiği çekildi artık gecenin vakti
Hani birisi gelip bir ışık yakacaktı
Madem ki bir mihman yok gelip seyran edecek
Madem ki çöreklenmiş her yere börtü böcek*

*Kalkıp şöyle bakacak ne heves ne mecal var
Ümit bile yok artık burda yalnız melal var
Karlar boşa eridi nehir beyhude aktı
Isıtacaktı sevmek böyle yakmayacaktı*

Artunç İskender

Gam Ve Keder

(DER ĞAM MA RUZ HA BİGAH ŞOD)

Gam ve kederlerimizle günler vakitsiz geçti.

İnsan bu dünya zindanında hep derde, gama, kedere, acı ve ızdıraba düçar olmak üzere bulunur. Bu dünya aslen, hasret yurdudur. O yüzden bu dünya hayatında mutlu ve huzurlu olmayı beklemek ham hayaldir. Aslı acı ve gözyaşı olan bir ortamda bulunuyorsun. Madem ki buradasın acı çekmek, ağlamak, keder ve elem içinde yaşamak zorundasın. Bir gün mutlu olacağının hayalini kurmak ne kadar abes ise mızımızlanıp şikayetlenmek, ağlayıp sızlamak da o kadar abestir. Günlerimiz bu acı ve keder içinde akıp geçecektir. Günlerimiz geçip gidecek biz o günlere bize ait değilmiş gibi adeta bir yabancıymışız gibi bakıp duracağız.

(RUZ HA BA SÜZ HA HEMRAH ŞOD)

Günler ateşe yoldaş oldu

Öyle zamanımız geçmekte ki sanki bir ateş çemberinin içindeymişiz gibi. Kederlerimiz ciğerimizi yakıyor. Hasretini çektiğimiz mutluluk, huzur, zevk ve safanın yerini acı almış. Keder hüküm sürmekte her anımızda. İşte bütün bunlardan anlamamız gereken ilk ders gam ve kederin kaçınılmaz olduğu gerçeğidir. Ondan kaçmak, ondan kurtulmak, onun yerine zevk ve neşe ümitlemek çekilen acıyı katlayacaktır. O halde, keder ve acıdan kaçıp kurtulmaya çalışmaktan, şikayet etmekten vazgeçip bir lahza doğru düşünmen gerekir. Doğru düşünerek gerçeği bulmaya çabalaman en doğru yol olacaktır. Gerçek şudur. Bu dünya hasret yurdudur.

Bu gerçeğe ulaştığın anda durumu lehine çevirmeye başlamış olacaksın. Acı ve kederi dirençli bir kişilikle karşılayabilmeye ilk adımı atmış olacaksın. Bir yumuşakca tavrı tepkin olmayacak. Dış etkenlerden gelen darbelere göre şekillenip biçimlenmeyeceksin. Sen bir varlık olduğuna göre iç donanımın sağlam olmak zorunda. O sağlamlık ise kendi içini gerçek elementlerden oluşturabilmene bağlı. Direnç ve dayanıklılığın tam adının “sabır” olduğunu öğreneceksin.

Sabır sadece “tahammül” anlamı içermez. Sabrı bilen ve sabrı iç yapısına yerleştirenlerden olabilmek için Cenab-ı Hakk’a dayanmış ve güvenmiş olman gerekir. İşte bütün bunlardan sonra artık acı ve keder sana tat ve lezzet olacaktır. Bunu başarabilirsin. Fuzulî, “Severim ben belayı çün sever bela beni” diyebildiğine göre sen de diyebilirsin. Yunanlı stoacılar, kederleri ve belayı hiç saymayı başardıklarına göre sen de başarabilirsin.

(RUZHA GER REFT KEVR U BAK NİST)

Günler gittiyse söyle, gidiniz, korku yoktur.

Günler acı ve kederle geçip gidiyormuş. Gitsin. Uğurlar olsun. Zamanın geçmesi, ne gam. O var. O’na dayanmış, O’na güvenmiş biri için kederin, acının, belanın önemi mi kalır? “Senin gibi yüce, senin gibi kâdir-i mutlak bir Rabbim var” diyebilene korku mu kalır? “Senden gelen sana dönecektir” diyebilen artık her acı ve kedere olgun, ergin bir tebessümle karşılık verebilecektir.

(TU BEMAN EY ANKİ ÇÜN TU PAK NİST)

Sen kal ey ol zat ki senin gibi pâk yoktur.

Yeter ki sen kal yanımda ey yüce Rabbim. Sen varsan gam yoktur. Sen varsan, acı keder, bela hiçtir. Seninle bağım sabit kaldıkça hiçbir fırtına hiçbir rüzgar ayaklarımı yerden kesemez. Duruşumu bozamaz. Sabit kadem kalırım. Direnirim. Düçar olduğum her acının her kederin bana isabet eden her belanın günler gibi gelip geçeceğini bilirim. Bu da geçecek der, sabrın tadına, direnebilmenin sonunda bana ulaşacak yardım ve kurtuluşun lezzetine varırım. Duyacağım huzur ve mutluluğun yanında çektiğim acının hiçbir öneminin olmadığını bilirim. Her acı beni bir merhale yukarı taşır. Her acı da biraz daha sana yakın olmanın, annesinden yediği tokata, anne diyerek ağlayan ve yine annesinin eteklerine yapışan çocuğun sığınma duygusuna ererim.

M. Sait Karaçorlu

Forgun Papraklar

*Azmim asker kaçağı nabzım ondan aşağı
Soruyorum hangi hiçkırık paklar beni
Sabrım sarkmaktadır balkondan aşağı
Yalnız bir kurşun kucaklar beni*

*Sesim sessizliğimin içinde deniz feneri
Ben ne bıçaklar taşıdım sırtıma saplı
Ne deli dalgalara sardım mesafeleri
Galiba böylesi daha hesaplı
Belki yavru bir okyanus saklar beni*

*Cümle istasyonlar ızdırıp vagonlar serap
Akıncı karıncalar yürüyor raylarda
Yalnız yürek değil hafıza da harap
Küs ormanlar gibi yakılırım bu aylarda
Karanfiller kundaklar beni*

*Ne atılıp giderim atlara pusatlara
Ne kapılıp gelen olur kazara selime
Başkasında kaybettiğini kendinde ara
Beni böyle yoran yoğuran tek bir kelime
Tek bir kelime haklar beni*

Süleyman Pekin

Eylül 2002-Bahçecik

Daussıla

Hayatımızdan çekip giden her şey bir parçamızı da alıp götürüyor. Bizi biz yapan şeyler zannettiğimizden daha çok. “Ben” derken içine neler giriyor? Tam hesabını yapmak mümkün mü?

Her özlem biraz eksiltir bizi. Her noksanlıkta biraz daha azalır, biraz daha yoksunlaşır ve yoksullaşırız. Belki de duyduğumuz acının bir çoğunun kendi hesabımıza kendi adımıza oluşunun nedeni budur.

Hayatımızdan çıkıp giden sevdiklerimiz gibi hayatımızdan çıkıp giden sözcükleri de özlüyorum. Artık kullanılmayan, günlük konuşmaların içinde yeri olmayan, sadece arada sırada hatırlanabilen sözcükleri.

Bunlar o kadar çok ve hatırlanabilmesi o kadar olağanüstü şartlara bağlı ki bu vefasızlığımıza kahroluyorum. Evet, vefasızlık. Vefasızlık da unutulmuş sözcüklerimizin arasında. Hangi şarkı sözünde hangi şiirde geçiyor “vefa”? “Derdinde vefa var güzelim sende yok” mu diyordu, şarkı sözü?

“Sıla” Gurbetin zıddı idi. Gurbette özlenen yer. Dönülecek evin, ailen, eşin, dostun, arkadaşın, ahbabın olduğu yer. Ayrı kaldığın için şikayetlendiğin. Bir çok eziyete bir gün kavuşma umudunu beslediğin için hatırına katlandığın vatanın.

Bir de “sıla” sözcüğüne diğer sözcükler eklenerek türetilmiş başka anlamlar var. “Daussıla” gibi. “Sıla hastalığı” Neye dönüştürdük bu güzelim kelimeyi, bu tınısında bile ince bir hüznün, belirsiz bir sızıyı duyumsatan mânâyı. “Nostalji” değil mi? Ne demekse ve nece ise. Nostalji sözcüğünün daussılanın yerini gasbettiğini varsayalım. Ya, “sıla-i rahm”in yerine geçecek bir şey var mı?

“Sıla-i Rahmi terketmek; yakın akrabân, eşin dostun, ahbabın, tanıdığın ile alakasını kesmek, ziyaretine gitmemek, hastalığıyla, cenazesıyla, düğünüyle, üzüntüsüyle, kederiyle, sevinciyle ilgilenmemek.” Bunun büyük günahlardan biri olduğunu öğretmişlerdi bize. Sonra; bayram gelince beş yıldızlı otellerden birinde tatil rezervasyonu yaptırma günlerine geldik. Bütün olup

bitenin karşısına geçip, en pişkin, en vurdumduymaz, en nadan hâlimizle “dünyada değişmeyen tek şey değişmektir, değişime direnenler,” diyerek konuşmalar yapmaya başladık.

Bütün bunlar gizli, çok gizli, güçlü, çok güçlü, dünyayı görünmeyen kulelerden idare eden teşkilatların işi olabilir mi?

Modern hayatın imparatorları, güç odakları para sahipleridir. Para o kadar güçlüdür ki artık onun sahibi bile yoktur. O kendi kuralları içinde doğar, yaşar, ürer, büyür, güç kazanır. Sadece paranın uşakları vardır. Ona yakın olanlar ve uzak olanlar diye ikiye ayırabiliriz bütün insanları. Ona yakın olanlar onun emrettiği, öngördüğü, kural olarak koyduğu şartları oluştururlar. Onlar insanları zaaflarından yararlanarak yönetir, sevk ve idare ederler. İnsanların emeklerini sömürerek güçlenirler. İnsanlara mutlaka satacak bir şeyler üretmeli, sonra onları satın alacak mekanizmalar kurulmalıdır. Elektrikli ev aletleri, araçlar, yaşamı kolaylaştıran her şey aslında bir uygarlık değil, yapılan ve satılan düzeneğin parçası, omurgasıdır. İnsanlar, insan olarak değil, tüketen bir makine olarak yaşmalıdır. Öyle ki, kitleler hâlinde ölümlere yol açacak savaş araçları, silahlar üretiliyor ise, kitleler hâlinde ölümlere yol açacak savaşlar uydurulmalı. İşte bütün bunların olabilmesi için, yalnız yaşayan insanlara ihtiyaçları var.

Yalnız insanlar. Yalnızlıklarını beyinlerine bilmeden saplanmış bir şarapnel parçası gibi hep taşımak zorunda olan zavallılar. Nedenini bilmedikleri bir sızıyı sürekli her nefes alış ve verişte içlerine çekip duranlar. En kalabalık yerlerde bile huzursuz, en çok sevdikleriyle beraberken bile hafızalarında kendilerine ait bir gizli alan taşıyanlar. “Ölünceye kadar” diye başlayan cümlelerle duygularını ifade edip aslında bir saniye sonrasının her türlü gelişmesine açık olanlar. Kendileri olamayacak kadar yalnız oldukları için sürekli bir başkası olmanın özlemini çekenler. Sürekli bir başkasının hayatını yaşamaktan yorgun düşenler.

Bu yalnız insanların aslında bir şekilde acılarını bitirme noktasına ulaşmaları gerekir. Harakiri veya bir başka usul ile anlamsız, maksatsız, içinde kendinden başka hiç kimsenin sığamayacağı kadar küçük dünyalarının

Gelsin

son sınırına ulaşabilmeleri gerekir. Fakat bir türlü olmaz. Çünkü hayatlarını kurgulayanlar için burasında devreye girerler. Onlara satın alabilecekleri küçük mutluluklar sunarlar. Evler, arabalar, tatiller, elektrikli ev aletleri, elektronik cihazlar, acılarına müsekkin gibi gelecek haberleşme, iletişim imkanları.

Şifre "satın alma" sözcüklerinde gizlidir. Bütün olup biten satın almaya hazır makineler üretmek içindir. Sonuç mükemmel satın alma makinelerine satın alınabilecek her şeyi bir hizmet olarak sunabilmektir. Çocuklara şefkatden, uluslararası gönderilebilen özel günler için çiçeklere kadar uzayacak müthiş bir yelpazedir satın alınacakların listesi. Geriye sadece satın alacak parayı kazanma çabası, emeği, düzeni, akli, kurnazlığı kalır. Geriye sadece, bir başkasının elinden çekip alınacak, çalınacak, gaffet anına denk getirilip kapılacak şeyler kalacaktır.

Böyle yaşamak mümkün mü?

Bütün bu kurgu doğru mu?

Bilmiyorum.

Ama bildiğim bir şey var. Beni ben yapan ne varsa, hayatımdan yavaş yavaş çıkıp gidiyor. Onların yerine onlara muadil olarak gelebilecek herhangi bir şeyin olmadığını biliyorum. Yalnızlık belki henüz kontrolden çıkmış bir tüketim makinesi hâline dönüşmedi. Ama beynimde sürekli taşımak sorunda olduğum bir şarapnel parçası olduğunun farkındayım.

*Bu kervan hep gelir, ama tez gider;
Tanıyıp gönlünü ağdıran gelsin.
Çağırır kervancı, beklemez gider;
Duyup da boynunu eğdiren gelsin.*

*Ayırdelebilen akla kararı;
Terkeden şöhreti, tahtı, sarayı;
Unutup makamı, malı, parayı
Varını ukbaya yığdıran gelsin.*

*Devâ bulabilen her yakarıшта,
Hakkı görebilen her bir nakışta;
Karanlığı görüp içte ve dışta
Zulmeti ışığa boğdıran gelsin.*

*Dalmadan etrafa, seneye, aya,
Hedeften sapmayan, kalsa da yaya;
Gözünü kapatıp isli lâmbaya
Güneşi içerden doğdıran gelsin.*

*Teftişi kendine yöneltebilen,
Sormayan "bu niçin ?" veya "bu neden ?";
Hakkın verdiğini sahiplenmeden
Sessiz ve cömertçe yağdıran gelsin.*

*Yükünü indirip sırtından yere,
Kuş gibi yükselen sarp tepelere;
Sonra da kalbine koymadan zerre
Alnını toprağa değdiren gelsin.*

*İtibarı kesip fâni olana,
Sarayı tertemiz tutan mihmana;
Dilekçeyi doğru verip Sultana
Düşmanı vatandan koğdıran gelsin.*

*Gam çekmeyen rızkı için dünyânın,
Eriyip katresi olan deryânın;
Hükmüne baş eğip yüce Mevlânın,
Mihneti ömrüne sığdıran gelsin.*

B. Nuri Demircan

Bir Abidenin Anatomisi

Âbide, yalnız anmak, anılmak mı demek ? Birkaç ton taş ve metali toprağa yığmak ya da çakmak mı demek âbide ? Yoksa sonsuzlaşmayı, sonsuza kadar unutulmamayı hakeden mi demek ? Anıtlaştırılmaya değer görülmesi gereken eser mi, müessir mi ? Her fâni müessir de gerçekte birer eser değil mi ?

Halk adamlarının sohbetlerinden eski bestelerdeki uğultuları duyan,

Boğaziçinde yüzme yarışı kazanan, Çatalca'da güreşen, Veliefendi'de adım atlayan,

Kur'anı, "Mütenebbi" yi, "İbnülfarız"ı ezbere bilen,

Hersek Müftüsü Fehmi Hoca ile "İlm-i Ensab" ı konuşan,

Cemal Kutay'la Boileau, Hugo, Rousseau, Zola, Goethe sohbetleri yapan,

Dağıstanlı Hâlis Hoca ile "Kitab-ul Kâmil"i hasbihal eden,

Musa Kâzım Hoca ile Bedrettin'in "Varidat"ını okuyan,

Mesnevî'nin yedinci cildindeki dilin, diğerlerinden 2 yüzyıl genç olduğunu, iki

ekmekten hangisinin taze olduğunu bilme kolaylığıyla bilen,

Aruzun orkestrasyonunu yapan ve

Neyzen Tevfik'den ney dersi alıp nısfıye ufleyen

bir adam.

Bir veteriner. Sıradan değil, batı kaynaklı biyoloji terimlerine kendi dilinde sağlam karşılıklar üretebilen yetkin bir dil bilimci özelliğinde bir tıp adamı.

Aynı dili konuşanların bile kolayca anlayarak okuyamadığı, uzmanların bile çözümlemekte zorlandığı

nice batılı şâir, yazar ve fikir adamının eserlerini, bir yandan etrafındakilere okurken bir yandan hem tercüme edecek, hem de doğru ve yetkin bir şekilde yorumlayabilecek kadar batı dil ve kültürlerine hâkim; bu kültürlerin iyi, güzel ve doğru yerlerini arayıp bulabilecek, yeri geldiğinde öğebilecek, hatta imrenişini gizlemeyecek kadar hakşinas; ama bu kültürlere ve hayat tarzlarına asla tümüyle hayran olmayacak kadar da asil, samimî ve ciddi bir aydın.

Doğu klasiklerini de, Doğu'ya ait bilinen ve çoğu uzmanın bilmediği, unutulmuş bir çok kaynağı da aynı hakimiyet, rahatlık ve aynı maharetle tercüme eden, güncel dile aktarabilen, şerh edebilen, kendi dil ve kültürüne de son derecede hâkim ve hayran bir münevver.

Darülfünun'da takdir ettiği bir müderrisin dersinin değiştirilmesi üzerine aynı okuldaki görevinden ayrılan bir müderris; sevdiği bir mesai arkadaşının haksızlığa uğraması üzerine memuriyetten istifa eden bir devlet memuru.

Masasız yazamayan, ömrünün son deminde kendine ait bir yazı masası olduğu için sevinen bir çocuk.

Sebil-ür Reşad mecmuasının klişesini Salâhaddin Eyyubînin kılıcı gibi kemerine takarak İstiklâl Savaşına koşan ve bu kutsal savaşta aynı maharet ve başarıyla kullanan gerçek bir mücahid.

Dostlarına daha yakın olabilmek için, ağır mâlî külfetlere katlanarak defalarca ev değiştiren bir dost ve dostluk meftunu.

Rahat etmek için gittiği Mısır'da, rahat etmek hakkında en ufak bir fikri olmadığı için bir türlü rahat edemiyen bir gönüllü sürgün.

Bir şâir. Aruz'u yenebilen şâir. Milletinin İstiklâl Marşını yazabilecek kadar büyük bir şâir.

Şiirin şiir olduğu bir zamanda şâir olmuş bir şâir. Şâir olmakla kalmamış, şiirin tahtına kadar yükselip oturmuş, giderken de o tahti birlikte götürmüş bir şâir.

Milletine ithaf ettiği şiir için öngürülmüş bedeli kabul etmeye de, onlarcasını ortaya koyabilecek gücü varken bir

tekiyle yetindiği şiir kitabına almaya da utanan bir şâir.

Gerçek bir dostunun O, bu beyittir dediği :

**Ruhumun senden ilâhi, budur en son emeli :
Değmesin mâ'bedimin göğsüne nâmahrem eli !**

beytiyle kendini ve asil milletini özetleyen şâir.

**Zulmü alkışlayamam, zâlimi aslâ sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam,
Hele hak namına haksızlığa asla tapamam.
Doğduğum günden beridir, âşıkım istiklâlâ,
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle,
Yumuşak başlı isem kim demiş uysal koyunum ?
Kesilir, belki, fakat çekmeye gelmez boynum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ çiğirim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırma da geç git, diyemem aldırırım,
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım.**

mırsalarıyla hem kişiliğini, hem sanatını hem de karakterini en açık ve veciz bir biçimde ortaya koyan, hayatıyla da isbatlayan bir şâir.

Diğerleri olmasa bile, yalnız;

**Vurulmuş tertemiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna yâ Rab, ne güneşler batıyor !
Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker !
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.**

...

**Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın ?
"Gömelim gel seni tarihe" desem sığmazsın
Herc-ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitab
Seni ancak ebediyetler eder istiab**

...

**Mor bulutlarla açık türbene çatsam da tavan
Yedi kandilli Süreyyâ'yı uzatsam oradan;
Sen bu âvîzenin altında, bürünmüş kanına,
Uzanırken gece mehtabı getirsem yanına,
Türbedârın gibi tâ fecre kadar bekletsem;
Gündüzün fecr ile âvîzeni lebrîz etsem;
Tüllenen mağribi, akşamları sarsam da yarana...
Yine bir şey yapabildim diyemem hâtıranâ.**

mırsalarıyla bile başlı başına bir sanat âbidesi.

Sözüyle özü arasında hiçbir ayırım bulunamayan bir dürüstlük ve tutarlılık abidesi.

Şahsına ve sanatına yapılan eleştirileri, hatta saldırıları niza ve çekişme konusu yapmayarak kavgadan uzak duran; mukaddesata dil uzatmaya yeltenenlere hak ve hakikat kamçısını uzatmakta tereddüt etmediği halde; sanatı takdir etmekten de geri durmayan ve böyle bir şâir'e cevaben yazdığı şiirleri, kitabının o şâirin ölümünden sonraki baskılarına almayan bir barış abidesi.

Kendinin yarı yaşındaki bir çocuğun şiirini dinleyip "siz benden güzel yazıyorsunuz" diyebilen;

**Rahmetle anılmaktadır amma ebediyet;
Sessiz yaşadım, kim beni nerden bilecektir!**

demekle yetinmeyip, sessizliği bir hayat düsturu olarak benimseyen; kendini ve hayatını bu düsturla bütünleştiren, özdeşleştiren; yazdığı şiirleri kendisine beğendirmeye kimsenin güç yetiremediği; bir tevazu abidesi.

**Bekayı hak tanıyan sa'yi vazife bilir;
Çalış çalış ki, beka sa'y olursa hak edilir.**

beytiyle de, bütünleşmiş bir çalışkanlık âbidesi.

"Kur'anı tercüme etmek için insanın ya çok âlim, ya da çok câhil olması lâzım" diyen bir şuur abidesi.

Ezan okuyan bir sese hayranlığını, o sesin sahibinin her mevlûde gidişinde okuması için ayrı bir nâ't-ı şerif yazarak ifade eden, ama okunduktan sonra da yazdığını yırtan bir sevgi, saygı ve hürmet abidesi.

Eski bir sınıf arkadaşıyla "birimiz ölünce diğeri ölenin çocuklarına bakacak" şeklinde ahitleşen; zaten yaşı ileri olan arkadaşı ölünce çocuklarını kendi çocuklarına katmakta tereddüt göstermeyen; bilmeyen herkese bütün çocukları öz kardeş zannettirecek kadar onlara babalık eden bir merhamet, sadakat, şefkat ve fedakârlık abidesi.

Kar ve tipinin şehir hayatını felç ettiği, sütçülerin, ekmekçilerin bile sokağa çıkamadığı bir günde, bütün bir gün yürüyerek söz verdiği yere bıyığı donmuş bir hâlde ulaşan bir ahde vefa abidesi.

Sıradan insanlardan prenlere kadar, her sevdiği insanı tek bir sebeple, insan olduğu için seven; kalbine, fakirin giyinmeden, zengin de soyunarak, ikisi de çıplak olmak şartıyla girebildiği; oraya dünyaya ait bir tek zerrenin girmesine izin vermemeyi başarmış bir sevgi ve muhabbet abidesi.

***Ben de bilmem ne sabahıydı çıkıp lânemden,
Dâneçîn olmak için sa'yi sefilânemden,
Dağa koştum, çöle koştum, tepelerden indim...***

mısralarıyla dile getirdiği gibi; nafaka peşinde 16 saat didinmek üzere çıktığı evine; birbirine zıt ve uzak yönlere, memuriyet yaptığı daire, hocalık yaptığı mektep, çocuklarına özel dersler verdiği paşa konakları ve malikâneler arasında mekik dokumak yüzünden ancak dört gün sonra dönebildiği uzun dönemler yaşadığı halde; geçtiği hiçbir kapının eğilmeğe mecbur edemediği; sarayların yüksek tavanları altında asla küçülmeyen, üstünde yalnız gökyüzü duran bir başla oturan; terekesi bir avucu bile doldurmayan bir fakr, kanaat ve vakar abidesi.

Dünya hazlarına dağılmayıp kendi kendinde mahpus kalan, aklındaki birikimi kalbindeki aşkla kaynatıp iman halinde fişkırtan; onun içindir ki şiirinde Süleymaniye şaha kalkıyor sanılan; bu iman sayesinde İstiklâl Marşı'nda kendini de aşan iman abidesi.

Müslüman doğmakla yetinmeyip müslüman olmayı; devr-i saadet'te yaşayanlara 14 asır sonra ne kadar benzemek mümkünse o kadar benzemeyi başaran bir müslümanlık âbidesi.

Kısacası, hem benzersiz bir kültür, hem de yekpâre bir güzel ahlâk âbidesi.

Yukarıdaki bilgiler, mısralar ve ifadelerin çoğu bir kitaptan alındı : İlk defa 1939 yılında basılmış olan; bir Timaş Yayını olarak Ekim 1997'de 1.nci baskısı yapılan, Mithat Cemal Kuntay'ın yazdığı, Mehmet Âkif isimli kitaptan. Yazar 1885-1956 yılları arasında, Mehmet Âkif merhum, 1873-1936 yılları arasında yaşamış ve yazar onu 1903 yılında, kendisi 18 yaşındayken tanımış. Böylece, dünya hayatının 32 yılını paylaşmışlar.

Yazar, bu paylaşımı dostluk olarak niteliyor. Bu niteleme üzerinde, aralarındaki yaş farkıyla (tanışıklarında neredeyse yazarın yaşı kadar) başlayan bir kuşku, kitap okundukça gelişebilir. Onu anlatan bazı satır aralarında yazarın gözyaşlarını neredeyse görür gibi olunca bu kuşku, meraka, hatta hayrete dönüşebilir.

Bir kitabı yazarı değil, konusunu tanımak amacıyla okuyan, bu ve bunlara benzer başka duyguların okumayı engelleyebilecek boyutlara ulaşmasına izin vermemelidir.

Bu yazarın gözardı edilemez iki önemli özelliği

var. Birincisi : konusunu gözüyle görmüş, bir dönem onunla yaşayıp sürekli görüşmüş, onunla bir çok uzun sohbetlerde bulunmuş bir edebiyat adamı, başarılı bir yazar ve şâir olması. Bunlar yazarın konusunu gerçekten tanımak imkânına sahip olduğu anlamına gelir. İkincisi : ilk satırlardan itibaren okuyucuyu oturduğu yerden alıp yaşamadığı bir geçmişe götüren, birkaç fırça darbesiyle tablolar oluşturan bir ressam gibi, birkaç cümleyle çizdiği sahnelerle alıp oturtuveren, meselâ ilk sayfalarındaki okuma salonu anlatımında neredeyse raflardaki kitapların kokusunu getiren bir kalem ustalığına sahip olması.

Bir yazar, konusuyla aynı binada oturmamış olabilir. O binaya hiç girmemiş, sadece dışardan görmüş, belki dışardan da değil, karşı binanın penceresinden; hattâ kalın ve karanlık perdeler arkasından seyretmiş de olabilir. Yazarın konusunu, konunun içinde oturduğu bina ile beraber anlamaya ve anlatmaya çalışması olağandır. Ama bina hakkında bazı önyargıları varsa, aradaki karanlık perdenin de farkında değilse, gözlemleri ne kadar doğru olsa da, yorumlarında fahiş hatalar yapma ihtimali yükselebilir. Konusunu iyi görmüş, iyi incelemiş, ama doğru anlamamış olabilir.

Böyle durumlarda, konu hakkında gerçekleri öğrenmek peşinde olan okuyucu; yazarın düşünce ve kanaatlarını ikinci plana bırakıp, mümkün olduğu kadar anlatımı bunlardan soyutlamalı; olayları ve kişileri tarafsız gözle okumaya çalışmalı ve yorumlama yetkisini yazardan alıp kendisi kullanmalıdır

Kendi âbidelerimizi bilmeye, tanımaya; ama iyi ve doğru tanımaya ihtiyacımız var. Hem de, yeni âbideler için ümidimizin gittikçe kısalıp zayıfladığı şu günlerde, her zamankinden daha çok var. Bu kitap, kendi kültürünün âbidelerini yakından tanımak isteyenlerin okumaları gereken bir kitap.

Yazara gelince :

Bu kitap hakkında, konusu yerine yazarını ön plana alan değerlendirmeler yapmak da mümkün. Bu sebeple bu yazardan da bahsetmek, doğru anlamaya yardımcı olabilir.

Yazar, görevi hakkı teşrih ve teşhir etmek olan bir vasıta. Kaderin seçtiği bu vasıtanın, seçildiği işin ehli olduğunu kanıtlayan bir kalem ustası olduğunda kuşku yok. Tıpkı ustalığın, hakk'ı amaçlı olarak kullanılmadıkça kişiliğe değer katamayacağı gibi.

Onunla tanışıklığını dostluk la sıfatlandıran yazar, 33 sene boyunca onun temizliğinden bir şeyler eksilmesini beklediğini itiraf ediyor. (Sayfa:287). Onunla dostluğunu, onun çelik yapısında ufacık bir ibham uyandırmaya adanmış (Sayfa:209) olduğu halde bunu başaramadığının farkında olmanın ezikliği, sık sık ustalığını zorluyor. Gayretinin gerçek sebebinin, övmek ve yüceltmek değil; cesametini farketmediği, ama topuğuna bile asla ulaşamayacağını da bildiği bir devî anlatarak sevenlerine ulaştırmaya çalışmak gibi dolaylı bir yoldan, onun gölgesinde kendini anlatmak ve kendi ideolojisini yaymak olduğu şüphesini uyandırıyor.

Ömrünü bir derya ile beraber geçirdiği halde tek damlalık bile ıslanmamış olmasında anlaşılacak bir yan yok. İstememiş. Bunu, üzerinde asırların bile iz bırakamayacağı güneş parlaklığında ve elmas sertliğindeki yalçın bir kayaya, saman çöpleriyle çizgiler çizmeye kalkışmasından anlamak hiç de zor değil.

Onun “kibre düşman” olduğunu açık ve kesin bir şekilde vurgulamaktan kendini alamadığı (Sayfa:268) halde; onun, vakar’dan öteye asla geçmediği, anlattığı hadiselerde açıkça görüldüğü halde, bu hâli kibir diye nitelendirmekte ve her fırsatta tekrarlamakta beis görmüyor.

Onun hak hedef alınmadıkça, kendisine yapılan çeşitli alan ve tonlardaki saldırılar da dahil olmak üzere, olgunluğundan ve barışçılığından asla taviz vermediğini defalarca olaylarla anlatıp şahitlerle isbatladığı halde, kendisinin, onunla özellikle din konusunda ve genellikle onun din kaynaklı veya eksenindeki düşünceleri etrafında sürekli olarak kavga ettiğini tekrarlayıp duruyor.

“O, din konusu kendisiyle konuşulmaz sanılırdı, ama ben konuşurdum” şeklindeki girişlerle, zaman zaman ve yer yer, karşısında yaptığını iddia ettiği konuşmalar aktarıyor. Ama konuşma diliyle değil, yazı diliyle yapıldığı üslubundan belli olan bu konuşmaların gerçekliği konusunda kuvvetli şüphelere yol açacak şekilde, bunlara aldığı, almış olması gereken cevaplara ya yer vermiyor ya da üstünkörü birkaç kelime ile geçiştiriyor.

Bir ömür boyu süren bu olağanüstü titizlik, direniş ve fedakârlık örneği mücadelenin, bu anne sütünde gözle görülür bir yabancı madde arama mücadelesinin böylesine bir hüsrarla sonuçlandığını görmek bile başlıbaşına bir

ibret tablosu.

Bu kitabı henüz okumayan ve okumaya niyetli olanların; yazarın düşünce ve kanaatlarını ikinci plana bırakıp, anlattığı olayları ve aktardığı bilgileri tarafsız gözle okumaya çalışmasında fayda var. Bu gerçekten başarılı portreyi doğru okumak için ressamın gözüyle değil, sadece hak ve hakikat gözüyle bakmak gerekiyor. Böyle yapmanın, bu insanlık ve güzel ahlâk âbidesini gerçekten iyi tanıyıp doğru anlamayı kolaylaştıracağı kesin.

Yazarın, bu âbidenin eteklerine tutunmaya çalışarak aralara serpiştirdiği, zaman zaman da ayrı bölüm başlıkları altında bir bilim adamı edasıyla, hem de didaktik bir üslupla, eğitici, aydınlatıcı makamını sahiplenerek aktarmaya kalkıştığı din ve iman konulu görüşleri de bu kitabı okumaya engel olmamalı, olamamalı. Bir müesseseye dışından bakan birinin görebileceği kadar görmüş, anlayabilmiş. Kaldı ki, onun yeri dışarı da değil, karşı müessesenin içeriden karartılmış puslu ve bulanık camlı penceresi. Doğru müessesede bulunanların, bu karşı müesseseden de, mensuplarından da, fikirlerinden de, fiillerinden de korkmaları, çekinmeleri için de hiçbir sebep yoktur, olamaz.

Bir iman âbidesinin böyle bir dost’a ömür boyu neden ve nasıl katlandığını mı merak ediyorsunuz ? Onu gerçekten tanıdıktan sonra en kolay cevaplanacak soru bu.

Kendi âbidelerimizi bilmeye, tanımaya; ama iyi ve doğru tanımaya ihtiyacımız var. Hem de her zamankinden daha çok var. Bu insanlık âbidesini daha yakından tanımak isteyenlerin okumaları gereken bir kitap :

Mehmet Akif; Mithat Cemal Kuntay. Timaş Yayınları. 1.Baskı Ekim 1997

Divan

Tıpkı “Osmanlıca” kelimesi gibi, Edebiyat’ın önüne getirilen “Divan” kelimesini de bir türlü benimseyemedim. Bu kelimenin ilk çağrışımı edebiyat değil “sedir” olur genellikle, gibime gelir hep. Belki de çocukluk yıllarımda, ilk duyduğum zamanlarda “sedir üstünde yazılan veya okunan” edebiyat gibi çocukça birşeyler kurmuş, hayal etmişimdir, bilemiyorum.

Ama sonraki yıllarda da, bu tarzda ve bu dönemde yazarların, yazdıklarını biraraya getirmek için genellikle adına ‘divan’ denilen bir kitap formatı kullandıkları için bu ismin verildiğini öğrendikten sonra da bu tedirginliğim geçmedi, etkisinden kurtulamadım. Türk Edebiyatı denince Orhun kitabelerinden Orhan Veliye kadar Türklerin ürettiği her türlü edebiyat ürününü anlıyorum. Ama bunun safhalarına “Servet-i Fünun Edebiyatı”, “Edebiyat-ı Cedide” gibi isimler verilmesi bile beni rahatsız ediyor. Sanki bu safhalar bir öncekinden doğmamış ve bir sonrakine yön vermemiş de “kendiliğinden” başlamış ve bitmiş birer “mustakil edebiyat”mış gibi.

Aynı şekilde Türk Edebiyatının, “Divan Edebiyatı” ve “Halk Edebiyatı” şeklinde ikiye ayrılmasını da anlamakta zorlanıyorum. Sanki birbirinden ayrı, birbirinden soyut, habersiz, biribiyle hiçbir ilişkisi, etkileşimi olmamış iki ayrı ulusun sanatlarından bahsediliyormuş gibime geliyor. “Divan tarzı”, “Ozan tarzı” eh, doğru olabilir, doğru anlaşılabilir. “Divan tarzı, üslûbu, formları, temaları” hatta bir ölçüde “Divan Dili”ne bile itiraz edemem. Ama bütün bu ayırıcı özelliklere rağmen “Divan Edebiyatı”; hayır, olmuyor.

Belki de bu nitelemeyi ayırma ve soyutlama olarak görüyor, algılıyorum. Bunu, “bu benim edebiyatım, bu benim kültürüm, kültür adına, medeniyet adına, güzellik adına sahip olduğum değerlerin kökleri, damarları burada” şeklinde haklı bir sahiplenme ve iftihar duygusunu engellediğini, böyle düşünmeye hakkım olmadığını ima ettiği için kabullenemiyorum. Oysa “Türk Edebiyatı” dediğim zaman ne övücümün, ne sevincimin ne de kıvancımın önünde hiçbir sorun, hiçbir engel, hiçbir pürüz kalmıyor.

Milletler kültürleriyle vardır, kültürleriyle var olur, ayakta durur. Binaları, kurumları, fabrikaları, tezgâhları, kütüphaneleri, hatta okulları yıkıp, devirip yerlerine

yenilerini kurabilir, bütün bunları belki bir insan ömrü kadar kısa bir süreye sığdırabilirsiniz. Ama kültür, kısa sürede oluşabilecek bir değer değildir, bin yıllar ister. Kültürün görülür ürünleri insan eseridir ve bir insan ömründen daha kısa bir zamanda oluşturulur ve ortaya çıkar. Ama

***Tüllenen mağribi akşamları sarsam da yarana
Gene bir şey yapabildim diyemem hatıranı.***

gibi bir şah-beytin ortaya çıkabilmesini sağlayan işte o bin-yılların birikimi olan kültürdür.

Teknolojiyi ithal edebilirsiniz. Ama onu kendinize mal edebilmeniz bile belirli bir kültür alt yapısıyla mümkündür. Sanat ise ne ithali, ne de ihracı mümkün olmayan bir kültür değeridir. Kaldı ki teknoloji de ancak müsait kültür ortamlarında oluşabilir, gelişebilir. Teknoloji üretme kültürü olmadığı halde ithal eden yerlerde ise tüketme kültürü “kendiliğinden” ve inanılmayacak, teorileri alt üst edecek bir hızla oluşuyor ve geliyor. Görüyoruz, yaşıyoruz.

Kültürün yenisinin kurulmasında en azından süre bakımından var olan zorluk, yıkılması, devrilmesi, önünün kesilmesi yönünde ne yazık ki pek etkili değil. Demek ki yapmakla yıkmak arasındaki fark, her konu gibi kültür için de geçerli. Öyle olmasaydı, sonraki neslin kendisinden kopuşunun acısını, daha güzeli olamayacak mükemmellikte ifade eden

Melâli anlamayan nesle âşına değiliz

cümlesini, daha üzerinden çeyrek yüzyıl geçmeden komedi malzemesine çeviremezdik.

Dil. Evet en önemli sorunlardan biri dil. Ne için sorun? Kendi kültürümüzü, yâni kendimizi anlamak için tabii. Ama bu sorunu görüşümüz, algılayışımız, yorumlayışımız ve sunuşumuz bile başlı başına bir kültür sorunu, bir kültür karmaşası. Sanki atalarımızın dili anlaşılmiyacak kadar zor, karmaşık; anlamaya değmeyecek kadar değersiz ve önemsizmiş de bu yüzden terketmişiz, geçmişimize bu yüzden arkamızı dönmüşüz, üstelik onlardan bu sayede çok, çok, ama pek çok “ileri” lere ulaşmışız gibi.

-Dil ve düşünce daima karşılıklı etkileşim içindedir. Birbirini destekleyerek ve sınırlandırarak, iyi veya kötü yönde, hem geliştirir, hem de biçimlendirir.

- Dil, yaşayan bir organizmadır. Düzgün bakılır, beslenirse büyür, gelişir, serpilir, gürleşir, yeni dallar, yapraklar ve meyveler verir; aksi halde yozlaşır. Ama kökünden kesilip terkedilen, kendi haline bırakılan bir ağaç ancak (afedersiniz) “picine” filizler verebilir.

- Bu organik gelişim, “eski görünüşünden uzaklaşma” yı da beraberinde getirir. Acaba kaç ulus var yeryüzünde, üç beş kuşak önceki atalarımızın dilini birebir, aynen konuşan ?. Şekspir kaç yaşında ? Ama benim diyen İngilizce uzmanı onun sonelerini aslından okuyup anlayamıyor.

Evet, İngilizler Şekspir’i orijinalinden okuyamıyor ama; bu gerçekten büyük sanat adamıyla aynı soydan olmak onlara ahmakça bir utanç değil, haklı bir kıvanç veriyor. Çünkü onlar asıl utanılması gerekenin, kendi soyunmak utanmak olduğunu bilecek olgunlukta bir kültüre sahip.

Hayır, amacım el-âleme medhiye düzmek değil. Benim kültürümde binlerce Şekspir var. Ama bir ulusun “eğitim” gibi en hayati ihtiyacını karşılamak için var olan bir kurumun başındaki birinin; medyanın, yâni bütün milletin karşısına geçip, meydan savaşı kazanmış bir cihangir edasıyla, okullardan Divan Edebiyatını kaldırdığını söylemesi beni tek kelimeyle dehşete düşürdü. O kadar ki daha ötesini düşünme imkânım kalmadı .

Kendimi cami kapısına bırakılmış bir çocuk, veya bütün soyu imha edilmiş bir kılıç artığı gibi görmeye, hissetmeye başladım. Bazı zihniyetlerin, bu yüzden beni soyumdan, geçmişimden, köklerimden nefret ve tiksinti duymaya zorladıklarını zannetmeye başladım. Belki böyle bir komplekse kapılmamda şu dizelerin de etkisi olmuştur, bilemiyorum :

***Bırak beni haykırayım;! susarsam sen matem et !
Unutma ki, şâirleri haykırmayan bir millet
Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir.***

Ama kesin bildiğim, emin olduğum bir şey var : böyle dehşet sahneleri bile beni sevdamdan vazgeçiremeyecek. Şu muhteşem dizelerle ifade edilen görüşe, ümide; hayal bile olsa candan, yürekte katılıyorum :

***Eslâf kapıldıkça güzelden güzele
Fer vermiş o neşve’yle gazelden gazele
Sönmez seher-i haşre kadar şi’r-i kadîm
Bir meş’aledir devredilir elden ele***

M. Cahid Hocaoğlu

Rahmet

1

*Aklıma geldikçe sen, içime yağmurlar yağar
Gözlerim bir bahçedir çiçekli
Ellarım sapsarı buğday tarlası
Bereketli*

*Sen duygularımın buzullarını çözen bahar
Sen kır çiçeklerinin tomurcuğu
Gitme terketme beni
Düşlerime karlar yağar*

2

*Yağmurlardan öte bir şey seni düşlemek
Bir dolu sevgi
Bir dolu ümit
Bir giz çözemediğim
Ve yıldızların ötesinde seni beklemek
Yüzünü görmek çıldırtabilir
Yeter sesini dinlemek*

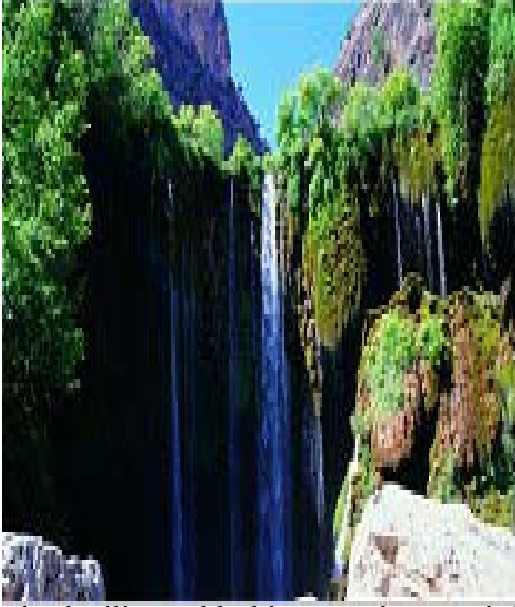
3

*Karanlık ve gürültüden bir atmosferdeyim
Gzölerim gün batımında ümit dolu
Güneşin doğmasını beklemekteyim*

*Beklemekten başka neyki
Tarifi ömrün
Ömrün en uzun özeti*

*Son diye bir şey yok
Bitmedi hiçbir şey
Ve bitmeyecek
Yeni başlangıçlara açtım kulaklarımı
Yalnız oınları işitmekteyim*

Gezi - Cennet Cehennem Çukuru

Mersin denilince akla bir tantuni yemeği, bir de cennet cehennem çukurları gelir. Bizim de yolumuz Mersine düştüğünde buraları gezip, tantuni yemeden dönmeyiz dedik.

Cennet Çukuru bir yeraltı deresinin yol açtığı kimyasal erozyonla tavanın çökmesi sonucu meydana gelmiş büyük bir çukurdur. Elips biçimindeki ağız kısmı çapları 250 m ve 110 m olup derinliği 70 metredir. Çökük tabanının güney ucunda 200 m uzunluğunda ve en derin noktası 135 m olan büyük bir mağara girişi ve bu mağaranın ağzında küçük bir kilise vardır. Kilisenin giriş kapısı üzerindeki 4 satırlık kitabede, bu kilisenin V.yy'da Paulus adında dindar bir kişi tarafından Meryem Ana'ya ithafen yaptırılmış olduğu yazılmaktadır.

Cennet çöküğünün içine her biri oldukça geniş 452 basamaklı taş bir merdivenle inilir. Kiliseye 300. basamakta varılır. Kiliseden sonraki mağaranın bitim noktasında mitolojik bir yer altı deresinin sesi duyulur.

Cennet çöküğünün 75 m kuzeyindeki Cehennem çukuru da Cennet çöküğü gibi oluşmuştur. Ağız çember çapları 50 m ve 75 m, derinliği 128 metredir. Kenarları içbükey olduğu için içerisine inmek mümkün olmamaktadır. Mitolojiye göre Zeus, alevler kusan yüz başlı ejderha Typhon'u buradaki bir kavgada

yendikten sonra, onu Etna Yanardağı'nın altına sonsuza dek kapatmadan önce bir süre Cehennem çukurunda hapsedmiştir.

Bu iki doğa harikasını gezip, hatta cehennem çukuruna dilek taşı atıp şehre indikten sonra, tantuni ile bir güzel karınlarımızı doyurduk. Bu satırları şimdilerde yazarken o zaman tuttuğum dileğin ne olduğunu hatırlamaya çalıştım, hatırlayamadım.

Ben inanmasam da dostlarımın söylediğine göre iyi bir ahçı olan ben tantuninin tarifini almadan gelmedim. Bunu sizlerle de paylaşmak isterim.

Malzeme: yarım kilo kıyma, 3 adet soğan, 3 adet domates, 8 adet sivribiber, 1 yemek kaşığı ayçiçeği yağı, 1 demet maydanoz, sumak ve tuz. Tabii yufka ekmeği ya da lavaş ekmeği unutmamak lazım.

Tencereye kıymayı koyun. Bir miktar su ilave edin. Kıyma suyunu çekinceye kadar pişirin. Yemeklik doğradığımız 3 adet soğanı ve 1 çorba kaşığı ay çiçek yağını ekleyin. Birkaç dakika kavurun. 3 adet yeşil biberi küçük küçük doğrayıp, tencereye ilave edin. Tenceredeki malzemeleri bir sacın üzerine ya da teflon tavaya dökün. Birkaç dakika daha kavurun. Malzemeleri tekrar tencereye boşaltıp, küp seklinde doğradığımız 3 adet domatesi içine atın. Tencerenin kapağını kapatın.

Bu arada, salatayı hazırlayın. Bunun için, soğanları yarım ay şeklinde doğrayın. Tuz, yaprakları ayrılmış maydanoz, sumak ve limon suyuyla karıştırın. Lavaş ekmeğinin veya yufka ekmeğinin içine kıymalı harcı ve salatayı doldurun. Rulo biçiminde sarın. Soğutmadan servis yapın...Afiyet olsun.

Uyan Baba

*Sen uzun, derin uykuları sevmezdin,
Uyandıracağım seni baba
Çocukluğumda ki gibi
Çözemediğim problemleri sen uyurken
Yanına gelir dokunurdum
Açardın hemen gözlerini
Okuturdun, sonra kime vermiş, ne kalmış,
kaç saatte diye sorar,
İşlem biter tekrar uyurdun.*

*Uykunu böleceğim baba
Ama korkuyorum,
Ya uyanmazsan, ya uyandıramazsam seni
Sen uyurken ne çok şey yaşamadık
Pek çok şey yarım, bir çoğu hayallerde
kaldı.
O kadar hasret bıraktın
Öyle derin sustun ki,
Kızgınım bu deli soluksuz uykuna
Öfkeliyim mayısta çiçek açmış ağaçlara
Küskünüm taze nane kokusuna
Vişne reçelinin tadında
Kızarmış ekmek kokusunda
Seni aramaktan yoruldum*

*Uyan baba
Bir an açsaydın gözlerini büyüdüğümü
görecektin
Anne oldum, baba*

*Bir kızım var, üniversiteli, çok severdin
okuyanı
Görseydin gözlerin dolup, göğsün
kabaracaktı biliyorum
Ukusuzluktan gözlerim batıyor diyecek
Hissettirmeden silecektin göz yaşlarını*

*Dokunsam uyanırdın,
Uyanmıyorsun baba uyandıramadım seni
yillarca
Çıkmıyorsun aklımdan ama her aklıma
geldiğinde
Gittiğin yaştaki çocuk oluyorum
Ellerimin avuçlarının içinde kaybolduğu
kadar küçük
Masum, savunmasız*

*Durmadı ki, aktı zaman
Yanımda olmasan da
Yüreğimin sensizliğe isyanıyla
Dolapta asılı ceketinden güç alarak
Kadere inatla
Büyüdüm baba*

*Sırça sevdam,
İçimde dokunulmaz ince sızım
Deniz gibi adamdın
Dalgaların yetti kumsalıma.*

Bir Garip Ölmüş Diyeler

- “Hocam, babam ölmüş” dediğinde sesi üzüntüden çok endişeli gibi gelmişti bana. “Saatler boyu zihnimde devindi durdu. Aynı cümle, aynı ses tonu, aynı vurgu. “Hocam, babam ölmüş”

Anlaşılmaz bir ses tonu, çözümlenemez bir vurgu.

- “Hocam, babam ölmüş”

Üzüntüden daha çok bir başka şey vardı o ses tonunda. Endişe de nereden çıktı. Mutlaka benim uydurmam. Babası ölen bir insanın ses tonunda endişenin ne işi var. Korku. Olabilir. Şaşkınlık. O da olabilir. Aslında endişe de olabilir. Neden ben uydurmuş olayım ki.

“Hocam, babam ölmüş”

Cümlesinde cenaze işlerinden anlayan bir hocaya başvurmanın ötesinde bir sığınma, bir yardım isteme, bir paylaşma arzusu olduğu muhakkak. Bak bu cümlede bu ses tonunda hüzün ve acı olduğu da muhakkak.

Bütün ölümler karşısında bu duygular hep vardır zaten. Yeni keşifler de bulunmak edası neden ?

Kar yağıyordu. Haberleşmiş, toplanmış, yola koyulmuştuk. İki arabada yedi kişiydik. Haber sabah gelmişti. Bir araya gelmemiz öğleyi bulmuştu. Kar gittikçe hızlanıyordu. Deniz kenarında ki yoldan güçlükle ilerliyorduk. Arabanın silecekleri yağın karı süpürmekte yetersiz kalıyordu. Ben arka koltukta camdan dışarı bakıyor ve arkadaşımın ses tonunda endişenin olup olmadığını çözümlenmeye çalışıyordum. Ne güzel deyimler var. “Ölüm sessizliği” Ölümüne karşı ortak tavırlardan biri de işte bu sessizlik.

Ve şaşkınlık. Aniden geliveren ölümüne karşı ne yapacağını bilememek ve susmak.

“Hocam, babam ölmüş”

Düşünüyordum. “Ölmüş” yüklemi işten habersizliğin işareti değil mi ? Elbet. Babasının öldüğünü O da bilmi-yordu. Sonradan öğrendi. Yanında değildi. “Öldü” demedi “ölmüş” dedi. Ne kadar yakın bir arkadaşımızdı. Hepimizin arkadaşı. En az haftada bir kez mutlaka bir araya gelip ülkenin değil, dünyanın da değil bütün evrenin sorunlarına çözümler aradığımız arkadaşlarımızdan birisiydi. Fakat ne kadar ketumdu. Hakkında ne kadar az şey bilirdik.

Annesi onun yanında kalırdı. Ablaları vardı. Ama babası şehirden uzak bu köyde yalnız başına yaşamaktaydı. Hiç görüşmüyor değillerdi. Arada sırada “ben hanımla babama gideceğim” veya “hafta sonu çocuklarla babam-daydık” dediğini hatırlıyorum. Hatta bir keresinde onlardayken babası da oradaydı.

Ah ! O gün unutulmaz günlerden biriydi işte.

Neşeli çocuklar belediye otobüslerinde cıvık ve sulu şakalaşırlar. Etraflarına aldırılmazlar. Kahkahaları, galiz ve çirkin kelimeleri bağıra bağıra söyleyebilmeleri etraftakileri rahatsız eder. Hiç kimse onları uyarmaz. Uyaracak medeni cesareti göstermez. Olgun ve sabırlı bir tavır sergilemenin yapmacıklığı içinde incekleri yere kadar giderler ya.

Tıpkı öyleydik. Olan bitenin çirkinliğinin farkında değildik. Hemen yanı başında konunun dışında kalmış biri vardı. Varlığına boş vermektен kaynaklanan çirkinliğin hiç farkına değildik.

O –tabi artık rahmetli- bizim konuşmalarımızı, hangisinin şaka hangisinin ciddi olduğunun farkına varamadan uzun müddet dinlemişti. Biz oğlunun misafirleriydik. Ama o misafire gösterilmesi gereken saygıdan dolayı sessiz değildi. Bizden daha misafir gibi duruyordu. Şehirden uzak bir kasabada yalnız başına yaşadığını biliyor-duk. Belki yalnızlık köşesine bir an önce dönmek arzusuyla böyle sessiz ve uzak kalmıştı bizim konuşmaları-mıza. Neden böyleydi. Neden yalnızdı. Bunu tam olarak hiç bilemedik. Huysuz ve geçimsiz bir ihtiyar, karısı-y-la geçimsizliği artık dayanılmaz bir noktaya gelmiş. Çocuklar da büyümüş, hepsi yuvadan uçup gitmişler. Artık geriye yalnızlık kalmış.

Olabilir. Belki daha başka, daha derin, daha garip başka sebepler vardı. Soramadık. Öğrenemedik.

Öğrenmenin de hiçbir anlamının kalmadığı noktadaydık. Ölüm.

Kar yağışı gittikçe artıyordu. Tipiye çevirmişti. Bir ara keskin virajı alırken araba hafifçe kaydı. Korktuk. Bura-larda alışık olunmayan bir şeydi bu kadar yoğun kar yağışı. Yol kar tutmaya başlamıştı. Asfaltın teker izlerinin dışında kalan kısmı bembeyaz karla kaplanmıştı. Saatler sonra apartmanın kapısının

önüne ulaştık. Ortalıkta hiç kimse yoktu. Pencerelerden meraklı birkaç başın bize doğru bakmasını umdum. Yoktu. Demek bu civar yazın kalabalık kışın iyice tenhaydı. Dar merdivenlerden yukarı tırmanırken tabutun buradan çok zor ineceğini hesaplıyordum.

Kapıdan içeri girer girmez onu gördük. Salonun ortasında öylece yığılmış, kalmıştı.

Üzerinde pijamaları, kalınca bir kazağı vardı. Yüzünü göremiyordum. Dizlerini karnına doğru çekmişti. Sağ kolu havadaydı. Sağ eli yumruk halinde sıkılıydı. Kendinden istenen şeyi eliyle uzatmış ve öylece kalmış gibiydi.

Ölüm sessizliği devam ediyordu. Hiç konuşmadan bir müddet öylece baktık. Birimiz eğildi. Battaniyeyi üzerine örtmeye çalıştı. Daracık evin içinde kalabalık sayılacak kadar çoktuk. Hemen yanı başında sönük duran tüplü katalitik soba vardı. Evin içi korkunç derecede soğuktu. Dağınaktı. Eşya yok denecek kadar azdı.

İhtimal ki soğuktan donarak ölmüştü. Hayır belki kalp krizi. Tüpten zehirlenme olamaz mı. Açlık bile olabilir. Kaç günden beri öylece orada duruyordu ? Öldüğünü üç günden sonra mı duymuşlardı ? Hiç bilinmedi.

Bütün bunların hiçbir önemi kalmadı artık.

Ama bu kadar yalnız, bu kadar kimsesiz bir ölümü hak edecek ne yapmıştı ?

Şaşaalı cenaze törenleriyle gömülen nice kötüler bilirim. Musalla taşının etrafı çelenk bahçesine döner. Hatta ettiği kötülüğün mağdurlarının karşısında

saf tutup da “nasıl bilirsiniz” sorusuna “iyi biliriz” denilenleri bile. Bu yalnızlık bir kötülüğün cezası olamaz. Olmamalı. Yalnızlık yaşarken ne kadar zor ise, yalnız bir ölüm o kadar hüzünlü.

Ancak bir seçim olabilir bu denli yalnızlık, bu kadar acıklı ve hüzünlü bir ölüm. Bir tercih olabilir. Asil kediler gibi -kimseye eyvallah etmeyen- bir hayatın gözden irak ölümü.

Üzerine battaniyeyi çektik. Hiç kimse uzun uzun bakamıyor gözlerini sağa sola gezdiriyordu. Konuşmadan “ne yapalım” der gibi birbirinin yüzüne bakıyordu. Biri:

“Yapılacak bir şey yok, vakit çok geçti, akşam olmak üzere, gidelim, yarın hazırlıkları tamamlar öyle geliriz” dedi. Herkesin beklediği cümle buydu. Ya o ne olacak? Öylece kalacak mı ? Aynı biri, aynı duygudan yoksun, sırf mantık dolu ses tonuyla:

“Ona ne olacak ki burada. Hiç kimsenin bir faydası olamaz nasıl olsa. Hepimiz de gidelim.”

Hiç kimsenin kalmaya niyeti, isteği, cesareti, makul ve mantıklı bir sebebi yoktu zaten. Yedimiz birden çektik kapıyı, kilitledik üzerine, çıktık. Yağan karın altında dönüş yoluna koyulduk.

O soğuk, o perişan, o karanlık, o yapayalnız evin içinde tek başına bırakıverdik. Kar pencerenin camlarına yağdı karanlığın içinde beyaz benekler gibi. O görmedi. Soğuk omuzlarına çöktü insanların. O üşümedi.

Sana bir hikaye yazacağım içinde yalan ve ihanet olacak.

Üçlükler

1

*düğmeleri koptu
küçük bir çiçek bahçesini
düşlerime giydireyim derken*

2

*buluttan şapkam vardı
güneşten bir gömlek sırtımda
sözcükler balkonundan çiçekler
attım dünyaya*

3

*öğreniyorum
taş kadar bilge olabilirim artık
kurtulabilirsem bildiklerimden*

Hayrettin Geçkin

Pezaevi İzlenimleri (2)

Koğuşların ortasında bulunan ve emniyet ve çocuk koğuşunun açıldığı, üstü tel örgülü açık alana yağmur yağıyor.

Saçak altlarından yürüyerek koğuşa giriyorum. Yaşları on iki ile onyediy arasında gençler bunlar. Yüzü yaralı, nasırlı olanlar da var, pürüzsüz olanları da. Koğuşun ortasındaki masanın başındaki bir sandalyeye oturuyorum ve çevremi kuşatıyorlar. Önce onlar da tedirgin ben de, ama kısa sürede bu tedirginlik yerini rahat bir sohbeta bırakıyor. Sorular soruyorlar. Yaşları küçük olanlar gördükleri bir takım kâbus rüyalarının yorumunu soruyorlar.

Onları rahatlatıcı cevaplar veriyorum ve ben konuştuğça sanırım onların güveni ve ilgisi de artıyor. Gusül abdesti nasıl alınır, adam bıçaklamak günah mı? Tevbe nasıl edilir... gibi sorular soruyorlar. Laf lafi açıyor ve sohbet koyulaştıkça koyulaşiyor. Kendimi okulumdaki birçok sınıftan daha rahat ve görevimi hakkıyla yapmış olmanın huzuru içinde hissediyorum. İlgile ve can kulağıyla dinliyorlar. O kadar ilgililer ki zaman zaman bir hapisanede olduğumu unutuyorum. Çocuk koğuşunun bitişiğinde kütüphane olduğunu görmüştüm. Onlara, içtenlikle, okumalarını, bol bol kitap okumalarını, içinde buldukları bu yaşam sınavından kazançlı çıkmalarını, kendilerini geliştirmelerini söylüyorum. Onlar da bana okudukları ve okumakta oldukları kitaplardan söz ediyorlar. İmam-hatip lisesindeki herhangi bir sınıftaki çocuklardan hiçbir farkları yok nerdeyse. Hatta sohbeta ilgi, soru sorma, sohbeta katılma açısından daha da iyi olduklarını görüyor ve çok duygulanıyorum. Birçokları henüz anne şefkatine muhtaç yaşlarda buralara düşmüşler.

Bir saat kadar sohbet ettikten sonra tekrar görüşmek dileğiyle müsaade istiyorum. Kapıdan çıkarken duvara kazınmış bir yazı dikkatimi çekiyor : "Geldiğinde gideni aratanlardan değil, gittiğinde yeri doldurulamayanlardan ol" diyordu. Bunu not ettim.

Dışarıda yağmur hızını artırmış, havada iyecekararmıştı. Aynı alana açılan Emniyet koğuşuna doğru yürüyorum. Burada polisler, avukatlar, bankacılar ve benzeri zevat yatıyordu. Ters bir tavırla karşılaşma tedirginliği buraya doğru giderken hala üzerimdeydi. İçeri girdiğimde hepsi masanın çevresine toplanmış, ortaya çerez, kadayıf, meyve ve saire koymuş, sohbeti koyulaştırmışlardı. Bana yer gösterdiler ve oturduk. "Geçmiş olsun. Allah kurtarsın" ifadeleriyle tek tek ellerini sıktım ve oturduk.

İlk gün olması hasebiyle belli bir konuyu işlemek yerine

iletişim kurmak maksadıyla sohbeti akışına bırakıyor, hal hatır soruyorum. Aman allahım ! Burada da herkes dindar. O kadar ki, onlar anlatıyor, ben dinliyorum. Sohbetimiz kısa sürede tatlı bir forum havasına girdi. Dinden diyanetten, demokrasiden ve laiklikten, gündemdeki konulardan laf lafi açtı ve sohbeti çaya katık ettik. Gideceğim son bir koğuş olmasına rağmen bir türlü ayrılamadım ve çok tatlı, sürükleyici, heyecanlı, içten bir sohbetin atmosferine dalıverdim.

Emekli bir polis memuruna "pişman mısın" dediğimde, "pişmanım elbette hocam. Hem de çok" dedi. "Emekli oldum ve hacca gitmeye hazırlanıyorduk. Eşimle aramızda çıkan bir anlık kavga neticesinde kendimi kaybettim ve silahımı çektiğim gibi onu öldürdüm" dedi. Göğsüme yumruk yemiş gibi oldum. Allah düşürmesin. Allah şaşırtmasın kimseyi. Ne acı!... Öteki bir polis memuru "hocam. Ben de cinayetten yatıyorum ve hiç pişman değilim" diyor. Sebebini sormuyorum. Malüm. Onlar anlatırsa dinliyorum ama ben sormuyor, onların acılarını tazelemekten, sorgulama ve yargılama gibi anlaşılacak tutumlardan kaçınıyorum. İnanma ihtiyacını, pişman olmanın önemini anlatmaya çalışıyorum.

Sohbet, çay ve sigaranın oluşturduğu bu havaya öylesine kaptırmışız ki kendimizi, akşam olmuş da farkında olamamışız. Gardiyan geldi ve "kapılar kapanıyor" uyarısıyla müsaade istiyorum, onları orada kaderleriyle baş başa bırakarak sıcacık yuvama ulaşmak umudu ve özlemiyle ayrılıyorum. Ard arda açılıp kapanan kapılardan geçerek hapisaneden çıkıyorum. Dışarıda şiddetli bir yağmur var ama içimde görevimi yapmış olmanın huzuru, oradaki insanlardan gördüğüm, hiç ummadığım saygı, ilgi ve aramızda oluşan tatlı iletişim bana yağmuru unutturuyor. Emniyet koğuşundan ayrılırken içime bir hüzün çöktü. Mümkün olsa orada onların konuğu olur, sabaha kadar sohbet etmek isterdim.

Koğuşların çoğunun kapısı üzerinde gördüğüm yazı, koğuşlarda serili duran seccadeler, orada burada gördüğüm namaz kılan insanlar onların dışarıdaki insanlardan bir farkının olmadığını hissettirdi bana.

Durakta dolmuş beklerken, otobüste seyahat ederken aklım hep orada, oradaki gözlemlerimde. Allahım! Kimseyi şaşırtma. Bizi kendimizin kötülüklerinden koru. Bizi zor sınavlarla imtihan etme Allahım! Kimseyi, sonradan bin pişman olacağı durumlara düşürecek işler yapmakla imtihan etme Allahım! Bu insanların eşlerine, çocuklarına, anne-babalarına, dostlarına da sabır ver. Sahip olduğumuz güzelliklerin bilincinde olmayı nasip eyle Allahım!

Tecelli

*Gecelerin ardından kopup gelen sessizlik,
Bu garip seferiye ne mecalin var ?*

*Ey ruhumu zirveye ulaştıran gizlilik,
Aşk-ı tarumar kalbime ne delalin var ?*

*Zifiri kuytulara ışıldayan bilgelik,
Sana sabredenlere ne visalin var ;*

*Ey son yolculuğuna hazırlanan çeyizlik,
Ölüm hak; sonrası hak; ne ziyanın var ?*

*Zamanın ötesine hayat veren gerçeklik,
Hesabı “hiç”e varana ne zevalin var?*

*Ey mülkün gölgesine kilit vuran fanilik,
Ecel yüklü heybelere ne hayalin var ?*

*Iztırab dolu gönlüme ufuk saçan derinlik,
Yosun bağlamış yüreğe ne melalin var ?*

*Ey sırrı vücuduma nakış eden incelik,
Daha ham bedenime ne kemalin var ?*

*Kanayan yaraların yek dermanı güzellik,
Sana tutkun gözlere ne cemalin var ?*

*Ey varlığım nedeni Sahib-i Mülk yücelik,
Sana açık özlere ne cemalin var ?*

Feyzullah DİVLİ

Atilla Gagavuz

Kendini Seven

“Cahil nefsinin düşmanıdır.”**“Düşmanın sözüne aldanan nefsinin en büyük düşmanıdır.”****“Siyret ve mesleği güzel olmayan adama ziynet-i came hüsn vermediği gibi günahdan sakınmayan kimsenin de nefsi tahir olmaz.”****“Gaye-i edeb insanın nefsinden utanmasıdır.”****“Nefsinden razı olma ki nefesine malik olasın eğer nefsinin muktezasına gider isen ona mağlub olursun.”**

Uukarda dili biraz eski fakat hikmetli sözlerde geçen “nefis” kelimesini “kendi” sözcüğü ile değiştirelim. Hiçbir anlam kayması meydana gelmediğine göre “kendi” sözcüğünün aslı “nefis” kelimesidir.

Kendimizi sevmeye başlamadan önce şu “nefis-nefis” meselesini çözelim. Ola ki yanlış bir şeyi severiz de çoğu zaman olduğu gibi, insanı insan yapan en önemli hasletlerin başında gelen “sevgi” yetisini gelişigüzel harcamış, amacı dışında kullanmış, elimizden çıkarmış olabiliriz.

Nefs-nefis; teferruatı tasavvuf kitaplarında kayıtlı, hakikatı ariflerce malum olduğu üzere “benlik, iç benlik” şeklinde açıklanabilir. İnsanın maddi yapısının dışında, algılayan, çözümleyen, karar veren, yöneten, değerlendiren merkezini meydana getiren bütün unsurları toplayıp iç benlik diyebiliriz. Ruh, akıl, vicdan, düşünce, duygu gibi farklı mekanizmalar toplanır iç benliği oluşturular. Dolayısıyla insan “ben” derken tek bir şeyden bahseder gibi görünürken aslında o teklik çokluk içinde tekliktir.

İç benlik farklı bir çok katmandan meydana gelir. Bu katmanların sıralanışı, “letaif” başlığı altında derlenir. Erbabına malumdur. Katmanlardan meydana

gelmiş olması, çoğu zaman aynı anlamların birbirinden farklı sözcüklerle ifade edilmesi sonucunu doğurur. Bu da işi iyice karmaşıklaştıran, anlaşılmazmış gibi gösteren bir diğer etkidir.

Varolabilmek için “her şeyin çift” olmak zorunda oluşu bu alanı da kapsar. İç benliğin katmanları birbirine zıt çiftlerden meydana gelmektedir. İnsanın duyguları da, duygularının sonuçları olan davranışları hep iyi-kötü, güzel-çirkin, faydalı-zararlı, sağlıklı-hastalıklı gibi müspet-menfi iki uçludur. Nefsin katmanları bu sarmal yapının içinden çıkar ve kötülük karşısında ki tavrına göre isimlendirilir. Emredici, kötülüycü, razı olan, razı olunan gibi isimler de “ben” dediğimiz şeyin tek başına, tek bir şeyi ifade etmediğini göstermektedir.

Şimdi sev bakalım hangisini neden nasıl ne şekilde seveceksin. Varlığını devam ettirmek için gerekli olan hazlar ve tadların merkezi olan nefsi emmarenden başlayacaksın. Çünkü aktif durumda olan odur. Diğer basamaklara çıkabilmen için onu denetlemen, aklının ve iradenin kontroluna sokman gerekiyor. Kıldan ince kılıçtan keskin bir yoldan geçeceksin. Davranışlarını şöyle bir denetle, hemen hepsini onun emriyle yaptığını göreceksin. Kaldığı o sadece maddi hazların ve zevklerin merkezidir. Onunla başa çıkman imkansızla yakın derecede zor iken bir de manevi haz ve lezzetlerin sapmasıyla uğraşman gerekecek.

Sonu olmayan bir savaş, aralıksız sürececek bir mücadele içinde olman gerekiyor. Yorulacaksın. Bitkin ve bitap düşeceksin. Zaman zaman bütün savunma mekanizmalarının iflas ettiği durumlarla yüz yüze geleceksin. Çare yok, yolu tamamlaman için gerekli olan enerjii üretirken o enerjinin seni yoldan çıkaran akım şiddetini iraden altında tutacaksın.

Bu ahval ve şerait içinde, “kendini sevmek” ne kadar sık ve basit kalıyor. Eğer gerçekten kendini sevse idin, gerçek bir sevgi ile, uğruna her şeyden vaz geçebileceğin bir şiddetde seviyor olabilse idin bu mücadeleden galip çıkmak bu savaşı zaferle

Masallar

Deve İle Fare

sonuçlandırmak şansın olurdu. Aslında “kendini beğenmek” gibi bir sapmayı, yanlış terim kullanarak ifade ediyor, “sevmek” ten bahsediyorsun. Kuru fasulyeyi sevemezsin, hoşlanırsın, tad alırsın, daha daha beğenirsin. Kendin de kuru fasulye gibi kendini nimetden sayma eğilimindedir.

O sana kendini beğendirir. İşte çürüme böyle başlar. Teslim olursun. Arkasından gurur ve kibir gelecektir. Daha sonra davranışlarını güzel gösterme, süsleme evresi. Kendini beğenmeye başladığın andan itibaren gelişmen arınman yücelmen durmuş olacaktır. Başaşağı bir düşüşe düşer olacaksın. Hem de yüceldiğini zannetmenin acıklı çelişkisi ile.

Benlik, bencillik, açgözlülük, kendin dışındakilerin haklarını elinden alma hakkı doğuracak, herşeyin temelde senin olduğunu, ne alabilirsen o kadarını almanın kazanç olduğunu düşüneceksin.

Oysa var olmak için önce “hiç” olduğunu idrak etmen gerekiyor. Bir hiçsin. Şeyh Sadi Şirazi'nin dediği gibi; “tohum ol, toprağa düş, toprakda çürü, toprakla bütünleş, sonra filizlenir, büyürsün.”

Atilla Gagavuz

Bir gün minik bir fare yolda gördü bir deve;
Semerini çıkarmış, yem'ini geve geve,

Saîibi yokmuş gibi amaçsız yürüyordu,
İpi nasılsa düşmüş, yerde sürünüyordu.

Küçük fare durumdan hemen görev çıkardı.
Biraz sonra ağzında deve yuları vardı.

Fare biraz yürüdü, ip bir hayli gerildi
Deve de uysal hayvan, o tarafa yöneldi.

Fare buna sevindi; dahası, kurumlandı;
Gördüğü itaati kendi gücünden sandı.

"Meğer ne yiğitmişim, ne kadar da kahraman;
Var mı acep dünyada benim gibi pehlivan!"

Farenin yedeğinde kos kocaman bir deve,
Bir hayli yol aldılar geçerek ova tepe.

Derken küçük bir dere çıktı karşılarına
Farecik durdu kaldı, kalbini aldı tasa.

"Ne oldu" dedi deve, "çok iyi gidiyordun;"
Güçlü ve akıllıydın, ustaca güdüyordun ?

Sen ki beni dağlardan, tepelerden aşırdın;
Ne için durakladın, niye böyle şaşırdın ?

Hani benim güdücü'm, güçlü kılavuzum'dun ?;
Haydi, durup düşünme kara kara, upuzun.

Yiğit ol da gir suya, dereden geçir beni;
Çok iyi kılavuzdun, göster marifetini."

"Arkadaş!" dedi fare, "bu su engin bir deniz;"
Hem de bir hayli derin, yok ki dibinden bir iz.

Saklayacak bir şey yok, canımdan korkuyorum,
Ben bu suyu geçemem, girersem boğulurum."

"Bir bakalım" diyerek şu bizim uysal deve,
Bir iki adım attı, gitti, girdi dereye.

"Baksana korkak fare, hiç de değilmiş derin;
Buncacık su için mi bunca kıyu kederin ?

Bak o kadar az ki su, dizimden de aşağı;
Boşuna eritmişsin yüreğindeki yağı !"

Fare dedi : "bu dere sana göre karınca,
Ama benim gözümde koskoca bir eiderha !"

"Dizden dize çok fark var; sana diz boyu ancak,
Ama benim boyumu metrelerce aşacak."

Deve dedi : "Ey ahmak, madem farkettin farkı,
Artık kendine gel de bitsin artık bu şarkı.

Terbiyesizlik etme, yakma kendi canını,
Boşuna boşuna bak, kendini iyi tanı.

Elini yıkamadan hamur açmaya bakma;
Ticaretini bilmeden dükkân açmaya kalkma.

Kendi denginle yaşa, kendi denginle uğraş;
Kedi isen kediyle, it sen itlerle dalaş.

Kul isen kulluğu bil, sultanlığa yeltenme,
Denizi görmemişken kaptanlığa özenme.

Boyunu aşan işe haddini bil, bulaşma,
Sorumlu olmadığın işlerle de uğraşma."

Kaynak : Mesnevi Cilt II; Mevlâna Celâddin Rûmi.